

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра економічної теорії

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітня програма/спеціалізація – «Бізнес-економіка»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 20 с.

Розробник

Марченко Ольга Сергіївна – професорка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної
теорії, докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії

(протокол № 6 від 26 квітня 2018 р.)

Дата оновлення – 12 червня 2020 р.

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми лекційних і практичних занять.....	13
5.1. Теми лекційних занять.....	13
5.2. Теми практичних занять.....	14
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	15
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	18

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна теорія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Бізнес-економіка» підготовки бакалаврів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5,0	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	Обов'язкова
Модулів – 3		Рік підготовки: 1-й	Рік підготовки: 1-й
Загальна кількість годин - 150	Спеціальність – 051 «Економіка»	семестр 1-й	Семестр 1-й
		Лекції 34 год.	Лекції 8 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4-6, самостійної роботи студента - 4-5.	Спеціалізація – «Бізнес-економіка»	Практичні заняття 46 год.	Практичні заняття 8 год.
		Самостійна робота 70 год.	Самостійна робота 134 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета навчальної дисципліни – формування економічного світогляду та наукового економічного мислення на підґрунті системних знань теоретичних основ суспільного економічного вибору.

Завдання:

- формування фундаментальних знань системи економічних відносин і законів виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ в умовах обмеженості ресурсів задоволення суспільних потреб;
- оволодіння категоріальним апаратом економічної теорії, мікро- та макроекономічних досліджень;
- набуття здатностей до наукового аналізу сутності, умов і чинників, сучасних економічних процесів і явищ, тенденцій і перспектив їх розвитку;
- формування системного підходу до вивчення техніко-технологічних та соціально-економічних чинників ефективності та розвитку суспільного виробництва, виробничих можливостей і технологічного вибору суспільства;
- набуття навичок наукового аналізу системи відносин власності, форм і напрямів сучасних трансформацій економічних систем;
- формування знань і навичок системного аналізу ринкової економічної

системи, законів і закономірностей розвитку ринкового механізму суспільного економічного вибору;

– набуття знань інструментарію економічного аналізу сучасного стану та розвитку підприємництва, конкуренції та конкурентних ринкових структур, ефективності конкурентної та антимонопольної політики держави;

– оволодіння методами мікроекономічного аналізу економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринку, механізму ресурсних ринків, сучасних умов, чинників і тенденцій їх розвитку;

– формування здатностей до застосування інструментарію макроекономічної теорії для аналізу стану, чинників і напрямів розвитку національної та світової економіки, грошового ринку, кредитно-банківської та фінансової систем, економічної ролі та економічної політики держави, сучасних інтеграційних процесів та економічної глобалізації.

Прореквізити: «Основи економіки», «Математика», «Географія».

Кореквізити: «Історія економіки та економічної думки», «Інституціональна економіка», «Економічна політика».

Постреквізити: «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Фінансова система», «Економіка та фінанси підприємства».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

1.	Використати теоретичні економічні знання для аналізу сучасних явищ, процесів, закономірностей і тенденцій розвитку економіки в умовах локальних та глобальних суспільних трансформацій.
2.	Застосувати методи економічної теорії при вивченні теоретичних і прикладних економічних навчальних дисциплін, аналізі економічної інформації, статистичних даних.
3.	Застосувати знання економічних законів і закономірностей для аналізу сучасного стану, чинників розвитку та тенденцій національної та світової економіки.
4.	Проаналізувати нові економічні форми, процеси, результати, суперечності та перспективи суспільного виробництва, пов'язані з сучасним етапом техніко-технологічного розвитку та цифровізацією економіки.
5.	Застосувати знання системи економічних відносин власності для аналізу їх сучасних трансформацій та впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.
6.	Використати знання теорії економічних систем для аналізу сучасних системних перетворень національної та світової економіки.
7.	Проаналізувати сучасні тенденції та зміни, притаманні ринковому механізму в умовах постіндустріальних економічних трансформацій, економічної інтеграції та глобалізації.
8.	Використати знання теорії підприємництва для визначення та аналізу нових видів та форм інноваційного бізнесу, чинників, перешкод та перспектив його розвитку.
9.	Проаналізувати конкурентну та антимонопольну політику держави на основі теоретичних знань функцій і видів конкуренції, конкурентних структур, чинників і наслідків монополізму.
10.	Використати інструментарій мікроекономічного аналізу при вивченні сучасних

	тенденцій і змін, притаманних економічній поведінці окремих суб'єктів ринку, механізму ринків ресурсів.
11.	Використати знання теорії макроекономіки при вивченні сучасних тенденцій і суперечностей суспільного економічного розвитку.
12.	Проаналізувати макроекономічні показники національної економіки, її стан і перспективи розвитку.
13.	Використати інструментарій макроекономічної теорії для визначення та аналізу економічного циклу національної та світової економіки, причин і наслідків економічних криз, безробіття, інфляції та дефляції, заходів економічної політики держави з забезпечення макроекономічної рівноваги та економічного зростання.
14.	Проаналізувати стан і рівень розвитку грошового ринку, кредитно-банківської та фінансової систем країни, державну грошово-кредитну та фіскальну політику .
15.	Проаналізувати обґрунтованість та ефективність заходів державного регулювання економіки на основі системних знань економічної ролі держави в ринковій системі.
16.	Використати знання теорії міжнародних економічних відносин для аналізу сучасних тенденцій світової економіки та міжнародного бізнесу.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Бізнес-економіка», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК16. Здатність до аналітичної діяльності, спрямованої на економічне обґрунтування сучасних бізнес-стратегій.

СК18. Розуміння специфіки ведення міжнародного бізнесу, чинників досягнення конкурентних переваг на світових ринках.

Програмних результатів навчання:

ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН21. Уміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН25. Уміти аналізувати поведінку економічних агентів і ринків у глобальному середовищі, обирати пріоритети розвитку в умовах глобалізації бізнесу.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІКИ

Тема 1. Економічна теорія як наука. Еволюція економічної теорії та її сучасні наукові напрями

Предмет економічної теорії. Економічна поведінка та її головні характеристики. Економічні потреби та інтереси. Економічні блага. Економічний вибір. Альтернативні витрати. Фундаментальні економічні проблеми. Місце та роль людини в економіці.

Метод економічної теорії. Загальні та спеціальні методи пізнання економічних явищ та процесів.

Економічні категорії та принципи. Система економічних законів. Економічне мислення. Функції економічної теорії. Економічна теорія та економічна політика держави. Правова економіка.

Головні етапи історичного розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями та школи економічної теорії. Українська економічна наука.

Тема 2. Суспільне виробництво, його фактори та ефективність Сутність і головні характеристики суспільного виробництва.

Продуктивні сили та виробничі відносини. Спосіб виробництва. Взаємозв'язок виробництва та споживання. Суспільне відтворення та його типи.

Технологічний спосіб виробництва. Технологічні уклади.

Виробнича функція. Фактори виробництва та факторні доходи. Продукт суспільного виробництва та його економічні форми. Соціально-економічна ефективність суспільного виробництва та її показники. Виробничі можливості суспільства. Технологічний вибір.

Тема 3. Власність як система соціально-економічних відносин

Система відносин власності. Джерела, суб'єкти та об'єкти власності. Економічні форми реалізації власності.

Економічна теорія прав власності. Теорія трансакційних витрат. Специфікація прав власності.

Режими, форми та типи власності. Приватна власність, зміст і форми. Загальнодержавна та комунальна власність. Колективна власність. Змішані форми власності. Інтелектуальна власність.

Зміни форм власності. Історичні форми власності. Методи перетворення форм власності. Причини, цілі, зміст і соціально-економічні наслідки приватизації в Україні у період ринкових перетворень і нині.

Тема 4. Економічні системи та їх типи

Поняття та критерії класифікації економічних систем.

Типи економічних систем за технологічно-цивілізаційним критерієм. Доіндустріальне, індустріальне та постіндустріальне суспільство. Економіка знань. Мережева економіка. Цифрова економіка.

Традиційна, центрально-керована (командно-адміністративна), ринкова та змішана економічні системи. Типи економічних систем за формаційним підходом до періодизації суспільного розвитку.

Розвиток економічних систем: еволюція та реформи. Трансформаційна економіка. Перехідна економіка та її основні характеристики.

Тема 5. Теоретичні засади ринкової економічної системи

Форми організації суспільного виробництва. Натуральне господарство. Товарне господарство, його умови та типи. Загальні та особливі риси простого та всезагального товарного виробництва.

Товар і його властивості. Споживна вартість і вартість товару. Корисність і цінність товару. Мінова вартість товару та її форми. Теорії факторів виробництва та трудової вартості. Закон вартості. Послуги: ознаки й види.

Гроші: сутність і виникнення. Теорії грошей: металева, номіналістична, кількісна. Функції грошей. Форми грошей. Закон грошового обігу. Грошова система: структура та типи.

Ринок: структура, функції, види, інфраструктура. Регіональні ринки. Національний і світовий ринки. Ринки послуг. Ринки з асиметричною

інформацією. Суб'єкти ринку: домогосподарства, фірми, держава. Кругообіг ресурсів, товарів і грошей у ринковій системі.

Попит і пропозиція: сутність, фактори, закони. Види й ефекти попиту. Парадокс Гіффена. Еластичність попиту та пропозиції. Ринкова рівновага. Невизначеність і ризикованість ринкової економіки: сутність, причини.

Тема 6. Підприємництво та бізнес

Сутність, головні характеристики та функції підприємництва. Бізнес і його функції. Види підприємницької діяльності. Великий, середній і малий бізнес. Інтелектуальне підприємництво. Інноваційний бізнес. Венчурне підприємництво.

Організаційні форми підприємницької діяльності: переваги й недоліки. Одноособове володіння, партнерство, корпорації. Підприємницьке середовище та підприємницький клімат. Соціальна відповідальність бізнесу. Державно-правове та громадське регулювання підприємницької діяльності. Напрями й форми державно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні. Державно-приватне партнерство.

Тема 7. Конкуренція та монополізм

Конкуренція, її функції та види. Одногалузева та міжгалузева конкуренція. Економічна конкуренція.

Конкурентні ринкові структури: характеристики та типи. Досконала та недосконала конкуренція. Ринки досконалої та недосконалої конкуренції. Ринок чистої конкуренції, чистої монополії, олігополії, монополістичної конкуренції. Монопсонічний ринок. Ринки компенсуючих структур.

Конкуренція та монополія. Монополізація економіки та її види. Монопольні структури. Монопольні ціни. Соціально-економічні наслідки монополізації економіки. Конкурентна та антимонопольна політика держави.

Модуль 2. ТЕОРІЯ МІКРОЕКОНОМІКИ

Тема 8. Мікроекономічний аналіз економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкової економіки

Предмет, основні проблеми та цілі мікроекономіки як розділу економічної теорії. Домогосподарство: сутність і функції у ринковій економіці. Доходи домогосподарств: джерела, види, рівні. Економічна поведінка домогосподарства як споживача: цілі, чинники й обмеження. Загальна та гранична корисність. Максимізація корисності як мета споживчого вибору домогосподарства. Закон спадної граничної корисності. Рівновага домогосподарства як споживача.

Фірма в системі ринкових відносин. Теорії фірми. Фірма як організаційна форма підприємництва: сутність і функції. Види фірм.

Ресурси фірми. Концепції капіталу. Капітал фірми та його структура. Власний і запозичений капітал. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Інтелектуальний капітал фірми. Рівновага

фірми як виробника.

Тема 9. Витрати та доходи фірми. Механізм ціноутворення

Економічні витрати фірми та їх види. Собівартість продукції фірми.

Дохід фірми. Теорії прибутку. Економічні форми прибутку. Безбитковість і рентабельність. Максимізація прибутку фірми. Неплатоспроможність і банкрутство фірми.

Ціноутворення на продукцію фірми: головні підходи та методи.

Тема 10. Ресурсі ринки: основні види та механізм

Ринок праці. Заробітна плата. Сутність, структура, види ринку праці. Попит і пропозиція на ринку праці.

Заробітна плата та її функції. Номінальна та реальна заробітна плата. Структура заробітної плати. Форми та системи заробітної плати.

Ринок капіталу. Сутність і структура ринку капіталу. Ринок капітальних благ. Ринок послуг капіталу. Лізинг. Ринок позичкового капіталу. Процент як ціна капіталу. Кредит як форма руху позичкового капіталу, його функції, види та роль у ринковій економіці.

Фондовий ринок, його структура та функції. Види цінних паперів.

Інвестування та інвестиції. Види інвестицій. Дисконтування. Чиста приведена вартість.

Ринок землі та агробізнес. Власність на землю. Земельна рента та її види. Ринок землі. Ціна землі. Ринок нерухомого майна, відмінного від земельних ділянок. Особливості підприємницької діяльності в аграрному секторі.

Модуль 3. ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Тема 11. Макроекономіка та система національного рахівництва. Макроекономічна рівновага

Предмет, основні проблеми та цілі макроекономіки як розділу економічної теорії. Система національних рахунків (СНР). Макроекономічні показники СНР. Валовий внутрішній продукт (ВВП) і валовий національний продукт (ВНП). Методи розрахунку ВВП. Фактично вироблений і потенційний ВВП. Розрив ВВП. Реальний і номінальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Чистий внутрішній продукт (ЧВП) і чистий національний продукт (ЧНП). Національний дохід: формування та використання. Особистий дохід. Особистий дохід кінцевого використання. Трансферти.

Національне багатство. Чистий економічний добробут.

Макроекономічна рівновага. Сукупний попит і його чинники. Сукупна пропозиція. Макроекономічна рівновага за моделлю «сукупний попит – сукупна пропозиція».

Тема 12. Макроекономічна нестабільність та циклічність

економічного розвитку

Макроекономічна нерівновага. Циклічність та її причини. Економічний цикл, його фази та види. Особливості сучасних економічних циклів.

Кризи: причини, види, наслідки. Антикризова політика держави.

Безробіття: причини та форми. Природне безробіття. Закон Оукена. Державна політика зайнятості.

Інфляція, її причини, типи, соціально-економічні наслідки. Антиінфляційна політика держави. Дефляція. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса у короткостроковому та довгостроковому періодах.

Довгострокове зростання (зростаючий тренд) економіки: типи та чинники. Концепція мультиплікації інвестицій. Концепція сталого розвитку.

Тема 13. Економічна роль держави в ринковій системі

Держава та неспроможності ринку. Державне регулювання зовнішніх (екстернальних) ефектів. Приватні, чисті суспільні та квазісуспільні блага. Вплив держави на виробництво та розподіл суспільних благ.

Економічна політика держави. Принципи, методи та інструменти державного регулювання економіки. Межі та неспроможності державного регулювання. Тіньова економіка.

Тема 14. Грошовий (монетарний) ринок

Грошовий ринок: сутність, структура. Грошова маса. Грошові агрегати.

Попит і пропозиція на грошовому ринку. Попит на гроші, його види та чинники. Попит на гроші для операцій та попит на гроші з боку активів. Пропозиція на грошовому ринку: суб'єкти та чинники. Банківський механізм емісії кредитних грошей. Банківський мультиплікатор. Грошовий мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку.

Грошово-кредитна політика держави. Дискреційна і недискреційна монетарна політика. Грошові реформи.

Тема 15. Кредитно-банківська та фінансова системи. Державний борг

Структура та функції кредитно-банківської системи. Банківська система та її рівні. Центральний банк країни та його функції. Організаційні форми, види, послуги банків. Банківські операції. Банківський бізнес і прибуток. Небанківські фінансово-кредитні установи. Страхування, функції та види страхування. Страховий ринок. Державне регулювання кредитно-банківської системи. Фінансова система. Фінанси: сутність і функції в ринковій економіці. Види фінансів: державні, приватні, громадських об'єднань. Державний бюджет і його функції, доходи, видатки та витрати. Збалансований, дефіцитний і профіцитний державний бюджет. Бюджети місцевих органів самоуправління. Цільові державні фонди.

Податкова система та її складові. Сутність, функції, форми та види податків. Принципи та методи оподаткування. Ефект Лаффера.

Державний борг: причини виникнення, види та наслідки. Управління

11. Макроекономіка та система національного рахівництва. Макроекономічна рівновага.	12	2	4	6	12	2	2	8
12. Макроекономічна нестабільність та циклічність економічного розвитку.	8	2	2	4	8			4
13. Економічна роль держави в ринковій системі.	8	2	2	4	8			8
14. Грошовий (монетарний) ринок.	8	2	2	4	8			8
15. Кредитно-банківська та фінансова системи.	8	2	2	4	8			8
16. Міжнародна економіка та міжнародний бізнес. Економічна інтеграція та глобалізація.	12	2	4	6	12			12
<i>Разом</i>	<i>56</i>	<i>12</i>	<i>16</i>	<i>28</i>	<i>56</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>52</i>
Усього годин / кредитів ECTS	150 / 5,0	34	46	70	150 / 5,0	8	8	134

5. Темі лекційних і практичних занять

5.1. Темі лекційних занять

Темі навчальної дисципліни	Темі лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Теоретичні засади економіки.			
1. Економічна теорія як наука. Еволюція економічної теорії та її сучасні наукові напрями.	1. Економічна теорія як наука. Еволюція економічної теорії та її сучасні наукові напрями.	2	2
2. Суспільне виробництво, його фактори та ефективність.	2. Суспільне виробництво, його фактори та ефективність.	2	
3. Власність як система соціально-економічних відносин.	3. Власність як система соціально-економічних відносин.	2	
4. Економічні системи та їх типи.	4. Економічні системи та їх типи.	2	
5. Теоретичні основи ринкової економічної системи.	5.1. Основні економічні категорії товарного виробництва.	2	2
	5.2. Ринок: сутність, структура, рівновага.	2	
6. Підприємництво та бізнес.	6. Підприємництво та бізнес.	2	
7. Конкуренція та монополізм.	7. Конкуренція та монополізм.	2	
Модуль 2. Теорія мікроекономіки.			
8. Мікроекономічний аналіз економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкової економіки.	8. Мікроекономічний аналіз економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкової економіки.	2	2
9. Витрати та доходи фірми.	9. Витрати та доходи фірми.	2	

Механізм ціноутворення.	Механізм ціноутворення.		
10. Ресурси ринки: основні види та механізм.	10. Ресурси ринки: основні види та механізм	2	
Модуль 3. Основи макроекономічної теорії.			
11. Макроекономіка та система національного рахівництва. Макроекономічна рівновага.	11. Макроекономіка та система національного рахівництва. Макроекономічна рівновага.	2	2
12. Макроекономічна нестабільність та циклічність економічного розвитку.	12. Макроекономічна нестабільність та циклічність економічного розвитку.	2	
13. Економічна роль держави в ринковій системі.	13. Економічна роль держави в ринковій системі.	2	
14. Грошовий (монетарний) ринок.	14. Грошовий (монетарний) ринок.	2	
15. Кредитно-банківська та фінансова системи.	15. Кредитно-банківська та фінансова системи.	2	
16. Міжнародна економіка та міжнародний бізнес. Економічна інтеграція та глобалізація.	16. Міжнародна економіка та міжнародний бізнес. Економічна інтеграція та глобалізація.	2	
Усього		34	8

5.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Теоретичні засади економіки			
1. Економічна теорія як наука. Еволюція економічної теорії та її сучасні наукові напрями.	1.1. Предмет та метод економічної теорії. Економічні категорії та закони.	2	2
	1.2. Функції, еволюція та сучасні напрями економічної теорії.	2	
2. Суспільне виробництво, його фактори та ефективність.	2. Суспільне виробництво, його фактори та ефективність.	2	
3. Власність як система соціально-економічних відносин.	3. Власність як система соціально-економічних відносин.	2	
4. Економічні системи та їх типи.	4. Економічні системи та їх типи.	2	
5. Теоретичні основи ринкової економічної системи.	5.1. Основні економічні категорії товарного виробництва.	2	2
	5.2. Ринок: сутність, структура, рівновага.	2	
6. Підприємництво та бізнес.	6. Підприємництво та бізнес.	2	
7. Конкуренція та монополізм.	7. Конкуренція та монополізм.	2	
	Колоквіум	2	
Модуль 2. Теорія			

мікроекономіки.			
8. Мікроекономічний аналіз економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкової економіки.	8. Мікроекономічний аналіз економічної поведінки домогосподарства та фірми як суб'єктів ринкової економіки.	2	2
9. Витрати та доходи фірми. Механізм ціноутворення.	9. Витрати та доходи фірми. Механізм ціноутворення.	2	
10. Ресурси ринку: основні види та механізм.	10.1. Ринок праці. Заробітна плата.	2	
	10.2. Ринок капіталу: структура, ціна, механізм.	2	
	10.3. Ринок землі. Агробізнес.	2	
Модуль 3. Основи макроекономічної теорії.			
11. Макроекономіка та система національного рахівництва. Макроекономічна рівновага.	11.1 Макроекономіка як розділ економічної теорії. Макроекономічні показники.	2	
	11.2. Макроекономічна рівновага як центральна проблема макроекономіки.	2	2
12. Макроекономічна нестабільність та циклічність економічного розвитку.	12. Макроекономічна нестабільність та циклічність економічного розвитку.	2	
13. Економічна роль держави в ринковій системі.	13. Економічна роль держави в ринковій системі.	2	
14. Грошовий (монетарний) ринок..	14. Грошовий (монетарний) ринок.	2	
15. Кредитно-банківська та фінансова системи	15. Кредитно-банківська та фінансова системи.	2	
16. Міжнародна економіка та міжнародний бізнес. Економічна інтеграція та глобалізація.	16. Міжнародна економіка та міжнародний бізнес. Економічна інтеграція та глобалізація.	2	
	Колоквіум	2	
Усього		46	8

6. *Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Економічна теорія» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, peer review, контрольна робота.

У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із

кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Колоквіуми проводяться усно, у вигляді бесіди викладача зі студентами з метою з'ясування та підвищення рівня їх знань. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є іспит, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль Іспит	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2			
max 5	max 5	max 5	max 10	max 10	max 5	max 60	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Економічна теорія»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	9	Результати опрацювання матеріалу високі, але незначна кількість несуттєвих помилок.
	8	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	7	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	6	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.

Оцінка самостійної роботи студента	Max 5	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	4	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	3	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	2	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	1	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в інноваційних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для у практичній роботі.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для у практичній роботі.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки і суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань до їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.

		2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Економічна теорія» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти.

Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № №18-22. Ст. 144. Дата оновлення: 06.01. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6> (дата звернення: 03.05.2020).

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 28.02. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.05.2020).

Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. Дата оновлення: 10.07. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 03.05.2020).

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. *Відомості Верховної ради*. 1996. № 36. Ст. 164. Дата оновлення: 12.11.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.05.2020).

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64. Дата оновлення: 19.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 03.05.2020).

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646. Дата оновлення: 08.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 03.05.2020).

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. Дата оновлення: 16.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 03.05.2020).

7.2. Література

Основна література

Білецька Л., Савич В., Білецький О. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 688 с.

Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.

Економічна теорія: підруч. / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.

Економічна теорія. Політекономія: підруч. /За ред. В. Д. Базилевича. 9 вид. доповн. Київ: Знання, 2014. 710 с. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_ekonomichna_2014.pdf.

Основи економічної теорії у структурно-логічних схемах: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид., змін. та допов. Харків: Право, 2013. 136 с.

Сірко А. В. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 448 с.

Соколов М., Горлач М., Гущенко В. та ін. Економічна теорія: підруч. для вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 532 с.

Чепінога В. Г. Основи економічної теорії: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с. URL: <http://lira-k.com.ua/preview/12136.pdf>.

Додатова література

Марченко О. С., Ярмак О. В. Національна інноваційна система як інтегратор знань: моногр. Харків: Изд. Дом «Инжек», 2012. 250 с.

Марченко О. С. Нова економіка масової співпраці як форма глобалізації економічної поведінки людини. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 9-36.

Марченко О. С. Інституціоналізація нової економіки масової співпраці: проблеми та зарубіжний досвід. *Економічна теорія та право*. 2015. № 3(22). С. 55-66

Нематеріальна економіка: управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу: моногр. / за ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2014. 404 с.

7.3. Інтернет-ресурси.

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт наукового журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право». URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).

Journal website «Journal of Economic Theory». URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory> (дата звернення: 12.06.2020).

7.4. СЕНМК.

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри економічної теорії. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=149:kafedra-ekonomichnoi-teorii&Itemid=151.

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Передплачено доступ до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).